

Ante Marušić

Predsjednik Sociološkog društva Hrvatske

Fakultet političkih nauka

Zagreb, Lepušićeva 6

Izveštaj o radu Sociološkog društva Hrvatske od ožujka 1972. do ožujka 1974.

1. Uvod

Sociološko društvo Hrvatske u proteklom dvogodišnjem razdoblju nastavilo je stalne aktivnosti iz prethodnih razdoblja i počelo nove zadatke što ih je stavilo u plan svoga rada.

Plan rada načinjen je na temelju popisa stalnih aktivnosti Društva, elemenata iz zapisnika prošle skupštine Društva na kojoj je u veoma iscrpnoj diskusiji dano mnoštvo prijedloga i inicijativa i, konačno, u plan su ušli i zadaci koji su proizašli iz obaveza prema Jugoslavenskom udruženju za sociologiju kojemu je sjedište u ovom razdoblju bilo u Zagrebu.

Taj je plan obuhvatio:

1. savjetovanje »Marksističko obrazovanje i društvena svijest«;
2. Sedmi stručni sastanak sociologa Jugoslavije s temom »Radnička klasa u jugoslavenskom društvu«;
3. Osmi stručni sastanak sociologa Jugoslavije (tema je naknadno utvrđena);
5. bibliografiju objavljenih radova s područja sociologije u Hrvatskoj u 19. i 20. stoljeću;
6. izdavanje publikacije »Tko je tko u sociologiji?«;
7. stručna predavanja i sastanke;
8. rad na unapređenju sociologije kao nastavne discipline u školama II stupnja i na fakultetima i visokim školama;
9. organiziranje i poticanje rada na sistematskom objavljivanju sociološke literature, osobito udžbenika i priručnika.

2. Znanstveni skupovi

a) U organizaciji Sociološkog društva Hrvatske održano je 21. 4. 1972. na Fakultetu političkih nauka u Zagrebu savjetovanje sociologa i filozofa o temi *Marksističko obrazovanje i društvena svijest*.

U pripremnom odboru savjetovanja bili su: Rudi Supek, Ivan Kuvačić, Ante Marušić i Milan Župančić.

Savjetovanje je održano u vrijeme kad se naglašavalo da je marksizam kao znanstveni pogled na svijet zanemaren i potisnut. Polazeći od pretpostavke da je jedan od osnovnih preduvjeta za afirmaciju marksizma njegova veća i adekvatnija zastupljenost u obrazovanju, savjetovanje se založilo za afirmaciju marksizma, i na dnevni red postavilo brojne teorijske probleme koji su aktualni pri suvremenom marksističkom profiliranju obrazovnog procesa.

Savjetovanje je imalo općejugoslavenski karakter. Okupilo je veći broj sociologa i filozofa iz svih jugoslavenskih sveučilišnih centara. Od članova našeg Društva u radu savjetovanja sudjelovali su: Duško Berlot, Žarko Benković, Veljko Cvjetičanin, Ivan Kuvačić, Tena Martinić, Ante Marušić, Vjekoslav Mikecin, Antun Petak, Rudi Supek i Srđan Vrcan. Tu našu akciju financijski je podupro Savjet za naučni rad SRH, dodjelivši nam 20.000.— dinara pomoći.

b) Sedmo znanstveno savjetovanje sociologa Jugoslavije o temi *Radnička klasa u jugoslavenskom društvu* održano je u Opatiji od 8. do 11. veljače 1973. Prema uobičajenoj praksi da savjetovanje organizira sociološko društvo Republike u kojoj je sjedište uprave Jugoslavenskog udruženja, to je savjetovanje organiziralo naše Društvo jer je zadnje dvije godine uprava Jugoslavenskog udruženja za sociologiju bila u Zagrebu. Iz redova njegovih članova formiran je i pripremni odbor u sastavu: Ante Marušić, predsjednik, Žarko Benković, Duško Berlot, Ivan Kuvačić, Miro Mihovilović, Antun Petak, Rudi Supek i Stipe Suvar.

Tajništvo savjetovanja u sastavu: Milan Župančić, tajnik, te Jasna Gardun i Miroslav Jilek uspješno je obavilo ogroman posao vezan za organizaciju savjetovanja, što valja posebno pohvaliti.

Kao i dosadašnjih godina, tako se i ovom prigodom, pri izboru tema za savjetovanje, pazilo da ona bude teorijski relevantna za sociologiju i da uključuje pitanja i probleme bitne za razvoj našeg društva. Tema Sedmog savjetovanja *Radnička klasa u jugoslavenskom društvu* nesumnjivo je izuzetno relevantna na jugoslavensko društvo koje u okviru koncepta svog samoupravnog razvoja kao glavnog aktera daljnjeg revolucionarnog preobražaja, u skladu s marksističkom teorijom, definira radničku klasu. Izuzetnost teme i mišljenje da unatoč značajnim prilozima koje je u njezinu osvjetljavanju dalo savjetovanje sve bitno nije rečeno, potakli su zaključak da se još jednom o ovoj temi raspravlja na posebnom skupu. Mišljenja i o uspjehu savjetovanja bila su podijeljena. Mnogi su smatrali da je savjetovanje uspjelo, dok su drugi uputili oštre riječi kritike. Postavilo se, međutim, pitanje koliko se o tako značajnoj temi može svestranije i uspješnije raspraviti na uobičajenom godišnjem sastanku sociologa. Stoga se i javila ideja o održavanju kongresa sociologa Jugoslavije, ideja koja svakako zaslužuje da se je ozbiljno razmotri.

U radu savjetovanja s referatima i diskusijama sudjelovali su na plenarnim sjednicama i sjednicama sekcija brojni članovi našega Društva. Savjetovanje su financirali Odbor za koordinaciju nauke i tehnologije SFRJ, Republički savjet za naučni rad SRH, te Predsjedništvo SK Jugoslavije.

c) Prva međunarodna sociološka konferencija o samoupravljanju i participaciji u Dubrovniku bila je izuzetan događaj za našu sociološku teoriju pa je valja posebno spomenuti iako Društvo nije konferenciju organiziralo. Naši su brojni članovi nastupili na Konferenciji s referatima i dali joj značajne doprinose koji su, prema općoj ocjeni, znatno pridonijeli afirmaciji skupa u cjelini i naše sociologije. Materijali s tog skupa tiskani su u četiri knjige na engleskom jeziku, a očekuje se objavljivanje i preostalih dviju knjiga.

d) I ove godine naše je Društvo u zajednici s Jugoslavenskim udruženjem za sociologiju organiziralo znanstveno savjetovanje koje će se ovdje u Stubičkim toplicama održati 8., 9. i 10. III o temi *Regionalna diferencija i razvikanje i globalni sistem u Jugoslaviji*. Savjetovanje je organizirao pripremni odbor u sastavu: Đuka Hrženjak — predsjednik, Alija Hodžić — tajnik, Mladen Friganović, Svetozar Livada, Antun Petak, Dunja Rihtman-Auguštin, Nikola Skledar, Stipe Šušvar i Milan Župančić.

Iz programa savjetovanja vidi se da će referate održati više članova našeg Društva. Očekuje se i sudjelovanje drugih članova koji za sada nisu uključeni u program savjetovanja. Financijsku pomoć za savjetovanje dobili smo od Savjeta za naučni rad SRH (32.000.— dinara). Dio troškova pokrit će Sociološko društvo Hrvatske.

e) Sekcija za porodicu Sociološkog društva Hrvatske izvršila je sve pripreme za savjetovanje »**Porodica u socijalističkom društvu**«. Savjetovanje će se održati u mjesecu svibnju 1974. Savjet za naučni rad SRH dodijelio je novčanu pomoć za ovo savjetovanje u iznosu od 15.000.— dinara.

3) Edicija »**Tko je tko u sociologiji?**« i »**Bibliografija objavljenih radova iz područja sociologije u 19. i 20. stoljeću u Hrvatskoj**«

Vodeći računa o činjenici da se u nas znatno razvio znanstveno-istraživački rad u području sociologije, da je došlo do zapaženih ostvarenja kao i o tome da je takvih vrijednih rezultata bilo i u našoj prošlosti, već dva puta uzastopno pokrenuta je akcija da se objave posebne edicije »**Tko je tko u sociologiji?**« i »**Bibliografija objavljenih radova iz područja sociologije u 19. i 20. stoljeću u Hrvatskoj**«. Nije potrebno posebno naglašavati da su te edicije veoma važne za međusobno informiranje sociologa o radu i rezultatima rada, za daljnji razvitak i unapređenje istraživanja u našoj sociologiji i za informiranje šireg kruga sociologa o našoj sociologiji, te širenja utjecaja. U namjeri da realizira taj zadatak Društvo je obnovilo tu, danas možemo reći staru inicijativu, i izabralo redakcijski odbor u sastavu: Miro Mihovilović, Zlatko Gašparović, Edhem Dilić, Miroslav Jilek, Ivan Lučev, Đurđa Jureša-Persoglio, Ivan Magdalenić i Ivica Škarić.

Unatoč spremnosti članova redakcijskog odbora da se angažiraju na tom važnom zadatku i unatoč nastojanju Uprave rad na izdavanju ovih edicija nije bio moguć zbog pomanjkanja financijskih sredstava. Republički savjet za

naučni rad SRH na žalost nije povoljno riješio našu molbu za dodjelu financijskih sredstava koju smo uputili 14. ožujka 1972. Molba nije povoljno riješena ni u 1973, tako da smo je ponovili prije par dana u nadi da će sredstva za ove edicije ući u financijski plan Savjeta za naučni rad SRH za godinu 1974.

Kad je riječ o izdavačkoj djelatnosti s područja sociologije, spomenimo da je društvo preko svojih predstavnika sudjelovalo u nastojanjima Uprave Jugoslavenskog udruženja za sociologiju i u ovom području, o čemu će biti govora na godišnjoj skupštini Jugoslavenskog udruženja. Akcije članova našega društva za organiziranje izdavačke djelatnosti bile su vezane i za Biblioteku poduzeća »Informator«, »Znanje« i »Školska knjiga«. Koliko nam je poznato »Školska knjiga« pokrenula je ediciju »Suvremena misao« koja u svom programu ima djela domaćih autora od kojih su neka sociološka. Tako se u prvom kolu očekuje izdavanje knjiga naših članova Kuvačića, Vrcana, Cvjetičanina, Sergejeva i drugih.

4) Izdavanje časopisa »Revija za sociologiju«

Prethodna uprava Društva prihvatila je prijedlog za izdavanje časopisa »Revija za sociologiju« i na svojoj sjednici od 25. 9. 1971. imenovala je redakciju u sastavu: Ivan Cifrić, Ruža First-Dilić, Božo Jušić, Zvonko Lerotić, Ivan Magdalenić, Tena Martinić, Vjekolsav Mikecin, Josip Obradović, Antun Petak, Dimitrije Sergejev i Ivica Škarić. Glavni i odgovorni urednici: Zvonko Lerotić i Josip Obradović.

Sredinom prošle godine Zvonko Lerotić zahvalio se zbog prezaposlenosti na dužnosti glavnog urednika, na koju je dužnost izabran Antun Petak, koji zajedno s Josipom Obradovićem uređuje časopis od broj 3—4/1973.

Kako su se prva dva broja pojavila tek početkom 1972, redakcija je uspjela u toj godini objaviti br. 1 i dvobroj 2—3, dok se broj 4 nije pojavio. U 1973. izišao je dvobroj 1—2, a dvobroj 3—4 nalazi se u štampi.

Redakcija je, kako vidimo, obavila pionirski pokao u pokretanju i objavljivanju prvih brojeva časopisa pa svima, a posebno glavnim i odgovornim urednicima treba odati priznanje. Ona se u izdavanju časopisa suočila s brojnim problemima od kojih je, čini se, najvažniji bio nedovoljna financijska sredstva, koja nisu mogla pokriti troškove za tiskanje svih brojeva, pa se stoga išlo na izdavanje triju dvobroja. Budući da je časopis kvartalac, nije poželjno izdavanje dvobroja koji uvjetuju još duže vremenske razmake.

Ne ulazeći u detaljniju analizu časopisa, jer je o njegovu izdavanju pripremljen poseban referat, koji ćemo čuti, i tada iznijeti svoje mišljenje i prijedloge, smatramo, da je časopis prijeko potreban našoj sociologiji i da trebamo sve poduzeti da bismo osigurali njegovo redovito izlaženje i putem njega adekvatno prezentiranje rezultata naše sociologije.

5) Nastavna sociologije

Unapređenje nastave sociologije bilo je u ovom dvogodišnjem razdoblju neprekidna briga članova Društva koji su nastavnici na fakultetima i visokim školama, a koji su u vezi s tim pokrenuli niz inicijativa putem Sveučilišne inicijalne znanstvene zajednice za sociologiju. Pitanja nastave sociologije

posebno su aktualizirana u vezi s problemom marksističkog obrazovanja studenata. Izabrana je komisija za nastavni plan i program u sastavu: Veljko Cvjetičanin, Ivan Kovačić, Ante Marušić, Vjekoslav Mikecin i Josip Županov. Komisija je izradila i predložila nastavni program kojega je prihvatila i Zajednica i Rektorat i koji je stavljen na diskusiju odgovarajućim fakultetima i katedrama. Isto tako prihvaćen je i zahtjev da se nastava sociologije izvodi u najmanje 120 sati u 4 semestra i da se za tu nastavu osiguraju stalni nastavnici na svim fakultetima i visokim školama. Zbog pomanjkanja nastavničkog kadra predloženo je otvaranje 30 novih radnih mjesta koja bi bila popunjena mlađim kvalitetnim i perspektivnim kadrovima za koje bi se otvorio i post-diplomski studij pri Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Rektorat se na temelju ovih prijedloga obratio Zajednici za usmjereno obrazovanje s molbom da osigura financijska sredstva za otvaranje spomenutih radnih mjesta. Budući da pitanje financiranja još nije riješeno, ova je akcija u neku ruku usporena. Da bi se dobro koordinirao rad kojeg je Zajednica pokrenula osnovan je nedavno Koordinacioni odbor za marksističko obrazovanje pri Sveučilištu u Zagrebu.

6) Stručna predavanja i sastanci

Proteklih je godina dio aktivnosti Društva bio i u stručnim predavanjima, uz diskusije, koje su držali pretežno inozemni gosti što su nas posjećivali po vlastitoj inicijativi, jer društvo nikada nije imalo financijskih sredstava da organizira takva gostovanja. Tih gostovanja nije bilo u proteklom dvogodišnjem razdoblju, pa to možemo zabilježiti u nedostatke naše sadašnje Uprave. Članovi Društva, ako izuzmemo spomenute veće skupove na kojima su sudjelovali, manje su se zajedno sastajali, ali više su djelovali prema vani u popularizaciji sociologije, što je na zadnjoj godišnjoj skupštini postavljeno kao važan zadatak. Organizirana je serija nastupa na radiju i televiziji u kojima su sudjelovali: Josip Županov, Ivan Kuvačić, Vjekoslav Mikecin, Adolf Dragičević, Ante Marušić, Srđan Vrcan, Josip Obradović i drugi.

7) Organizaciona i financijska pitanja

Sociološko društvo Hrvatske broji 178 članova. Članstvo je velikim dijelom sastavljeno od osoba koje, istina nisu diplomirale sociologiju, i koje se ne bave profesionalno nastavnim i znanstveno-istraživačkim radom u sociologiji, ali su se učlanili zbog toga što svojim interesima inkliniraju sociologiji. Unatoč tome smatramo da ne bi trebalo na temelju formalnih kriterija vršiti reviziju članstva. Stvar treba prepustiti vremenu koje će na temelju rezultata znanstveno-istraživačkog rada svakog pojedinog člana, pokazati tko stvarno pripada članstvu Društva a tko ne pripada. U članstvo Društva treba da uđu svi diplomirani sociolozi. Uprava se, doduše, zalagala u tom pogledu a diplomirani sociolozi nisu se sami interesirali za učlanjivanje. Ipak u zadnje vrijeme zapaža se njihov veći interes, za Društvo, što treba iskoristiti, i Društvo popuniti mladim sociolozima. U tom pogledu očekujemo veću pomoć Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta koji jedini ima evidenciju o diplomiranim sociolozima i koji je u mogućnosti da ih upozori na Društvo.

Što se tiče ifnancijske situacije, valja spomenuti da je u ovom dvogodišnjem razdoblju Društvo djelovalo u mnogo povoljnijim prilikama nego ikada

ranije. Najveća financijska pomoć dolazila je od Savjeta za naučni rad SRH koji je dijelom potpomogao većinu naših akcija, posebno izdavanje časopisa »Revija za sociologiju« i održavanje spomenutih znanstvenih skupova. Moramo izraziti naše žaljenje što Savjet za naučni rad SRH nije potpomogao objavljivanje edicija »Tko je tko u sociologiji?« i »Bibliografije. . .« koje su značajne za naš rad, a za koje smatramo da će Savjet za naučni rad u ovoj godini pokazati više razumijevanja. Uprava se ovom prigodom zahvaljuje Savjetu za naučni rad SRH na pomoći kao i svima drugima su potpomagali rad Društva.